

عرفان حافظ

مستطاب
استاد مرضی احمدی

مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸ - ۱۳۵۸.
عرفان حافظ / مرتضی مطهری. [ویرایش ۲]. - تهران: صدرا، ۱۳۷۳.
۱۶۰ ص.

کتابنامه به صورت زیر نویس.

ISBN 978 - 964 - 5600 - 54 - 7

چاپ چهلیم:

۱. حافظ، شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ ق. - عرفان، ۲. حافظ شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ ق.
- دیوان نقد و تفسیر. ۳. شعر فارسی - قرن ۸ ق. - تاریخ و نقد. الف. عنوان. ب.
عرفان حافظ (تماشاگاه راز): مباحثی پیرامون شناخت واقعی حافظ.

۸ فا ۱/۳۲

م ن د ۱۹۸ ح

م ۷۳ - ۲۶۲۹

PIR ۵۴۳۷ / ع ۴ م ۶

۱۳۷۳

کتابخانه ملی ایران

عرفان حافظ

اثر: متفکر شهید استاد مرتضی مطهری

چاپ چهلیم: تیر ۱۳۹۹ مطابق ذی‌القعدة ۱۴۴۱

تعداد: ۸۰۰ نسخه

بها: ۲۰/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر (۱۳۹۵)، تلفن: ۳۳۱۱۹۷۹۶

ناشر: انتشارات صدرا (با کسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

● تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکترمسعود. تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳، نورنگار: ۳۳۱۱۹۷۹۶

شعبه ۲: خیابان انقلاب، بین خیابانهای دانشگاه و ابوریحان، پلاک ۱۱۶۴ - تلفن: ۶۶۶۶۱۰۸۶ و ۶۶۹۱۶۴۵

شعبه ۳: خیابان پاسداران - خیابان گل نبی - خیابان ناطق نوری (زمرد) - بوستان کتاب - تلفن و نورنگار: ۲۲۸۵۲۴۸۹

● قم: شعبه ۱: خیابان ارم. تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲ - شعبه ۲: مجتمع ناشران قم. تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵

ISBN: 978-964-5600-54-7

شابک: ۷ - ۵۴ - ۵۶۰۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست مطالب

۷	مقدمه چاپ بیست و دوم
۹	راههای شناخت حافظ
۱۰	عرفان عملی
۱۲	عرفان نظری
۱۸	آیا حافظ عارف بوده؟
۲۰	حافظ از نگاه تاریخ
۲۷	حافظ از نگاه دیوانش
۲۹	فرضیه اول درباره حافظ: حافظ صرفاً یک هنرمند است
۳۵	فرضیه دوم: حافظ اشعار خود را در حالات مختلف گفته است
۳۷	حافظ، گوی از بوستان معارف اسلامی
۳۸	یزیدی‌گری
۴۵	محبی‌الدین عربی، پدر عرفان اسلامی
۴۸	مولوی
۴۹	شیخ محمود شبستری
۵۲	مغربی

- ۵۳ هاتف اصفهانی
- ۵۴ شیخ بهایی
- ۵۵ اشعاری از علامه طباطبایی
- ۵۷ حافظ گلی است از بوستان معارف اسلامی
- ۵۸ علت رمزگویی عرفا

۶۵ جهان بینی و ایدئولوژی حافظ، مطابق ظاهر اشعار او

۶۵ فرضیه سوم: حافظ اشعارش را در ادوار مختلف عمر خود گفته است

۶۷ فرضیه چهارم: اشعار حافظ یکدست است و ظاهر آن حقیقت است

۶۸ فرضیه پنجم: اشعار حافظ یکدست است و همه عارفانه است

۷۰ نقد فرضیه چهارم

جهان بینی حافظ، طبق این نظریه:

۷۱ ۱. جبری گری

۷۲ ۲. حیرت

۷۴ ۳. پوچی گرایي

۷۵ ۴. انکار قیامت

ایدئولوژی حافظ طبق این نظریه:

۷۶ الف. دم غنیمت شمردن

۷۹ ب. شاهدبازی

۸۵ ج. گدایی و در یوزگی

۸۶ د. مداحی

۹۱ اصول جهان بینی عرفانی (۱)

۹۷ وحدت وجود

۹۹ بیان اول از «وحدت وجود»

۱۰۱ بیان دوم از «وحدت وجود»

۱۰۲ بیان سوم از «وحدت وجود»

۱۰۹ وحدت تجلی

۱۱۵ عشق و عقل

۱۱۶ سریان عشق

۱۱۹ اصول جهان بینی عرفانی (۲)

۱۱۹ نظام احسن

۱۳۲ انسان در عرفان

۱۳۵ انسان قبل الدنيا

۱۳۹ عرفان انسان در جهان

۱۴۷ فرستها

www.ketab.ir

باسمه تعالی

مقاله چاپ بیست و دوم

عرفان فقط مجموعه‌ای است مشتمل بر پنج جلسه کنفرانس استاد شهید آیت‌الله مطهری در همین موضوع که در حدود سال ۱۳۵۰ هجری قمری، شش ماهی در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران ایراد شده است. این کتاب، اول بار پس از شهادت استاد تنظیم و منتشر و چندین بار تجدید چاپ شد و در چند چاپ اولیه یعنی تا سال ۱۳۷۳ با نام «تماس ده بار» منتشر می‌گردید. نظر به اینکه تنظیم قبلی آن دارای اشکالاتی بود و از جهت کافی برخوردار نبود، مطالب استاد مجدداً از نوار استخراج و سپس با حفظ امانت تنظیم شد و اکنون به صورت حاضر و با نام «عرفان حافان» که عنوان اصلی کنفرانسهای مذکور بوده منتشر می‌گردد.

استاد شهید حاشیه‌هایی نیز بر دیوان حافظ داشتند که همراه دیوان به صورت کتابی با نام «آئینه جام» منتشر شده است. در واقع این سخنرانیها و آن حواشی مکمل یکدیگر محسوب می‌شوند و در برخی موارد، مطالب این کتاب تفصیل آن حواشی است.

همچنین استاد مطهری در بخشی از مقدمه کتاب علل گرایش به مادیگری تحت عنوان «ماتریالیسم در ایران» تحریف شخصیتها و مادی جلوه دادن آنها را یکی از تشبیهات مضحک ماتریالیسم دانسته

و آنگاه به بحث جامعی دربارهٔ حافظ پرداخته‌اند.

کتاب حاضر همچون دیگر آثار استاد نشان‌دهندهٔ دقت و نکته‌سنجی ایشان در امر تحقیق است و به سبب موضوعش از حال و هوای لطیف عرفانی برخوردار می‌باشد - که بیانگر بعد عرفانی شخصیت استاد نیز هست - و شاید به همین سبب تا کنون مورد استقبال فراوان قرار گرفته است که تعداد چاپ آن حاکی از این حقیقت است.

همت بالا بردن کیفیت چاپ کتاب حاضر، این کتاب مورد بازبینی قرار گرفت و اشکالات جزئی از نظر علامت‌گذاری و نوع حروف رزیب و صفحات و غیره بر طرف و از نو حروفچینی گردید و در مجلد این چاپ با مزایای بیشتری نسبت به چاپهای گذشته منتشر می‌شود. باید که مورد علاقه‌مندان و شیفتگان آثار استاد شهید واقع شود.

امید است این اثر استاد - که در واقع یک معرفی اجمالی از عرفان اسلامی است - اهل دل و سواد را به عشق الهی راه و آرام جان باشد. از خدای بزرگ توفیق خدمت مسلمات می‌نمایم.

۱۳۸۴

برابر ۱۴۲۶ هجری

سید محمد تقی
استاد